Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 5. dubna 2016 [1]

**Věc C-113/15**

**Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG**
**proti**
**Landeshauptstadt München**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Bavorský správní soud, Německo)]

„Směrnice 2001/110/ES — Článek 2 odst. 4 — Uvedení země či zemí původu, kde byl med sklizen — Směrnice 2000/13/ES — Článek 1 odst. 3 písm. b) — Význam pojmu ‚balená potravina' — Otázka, zda má být údaj o zemi původu uveden na jednotlivých porcovaných baleních medu, která jsou prodávána v kartonech zařízením společného stravování a následně buď prodávána samostatně, nebo jako součást kupovaných pokrmů — Článek 13 odst. 4 — Rozsah výjimky pro malá balení — Nařízení (EU) č. 1169/2011 — Článek 2 odst. 2 písm. e) — Význam pojmu ‚balená potravina' — Článek 16 odst. 2 — Rozsah výjimky pro malá balení"

1. Projednávaná věc se týká označování jednotlivých porcovaných balení medu, která jsou balena a prodávána společně v kartonech s připojenou etiketou obsahující označení země původu medu. Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Bavorský správní soud) se v zásadě táže, zda je podle unijní právní úpravy nezbytné uvádět zemi původu medu i na každém jednotlivém porcovaném balení, které je následně prodáváno buď samostatně, nebo je součástí kupovaného pokrmu. Tato otázka vyvstala v kontextu řízení zahájeného společností podnikající v oblasti sklizně a stáčení medu (Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG; dále jen „Breitsamer") proti Landeshauptstadt München (město Mnichov). Společnosti Breitsamer byla v roce 2012 uložena pokuta za to, že v první polovině roku 2011 uváděla na trh jednotlivá porcovaná balení bez uvedení země původu medu.

1 — Původní jazyk: angličtina.

## Právo Evropské unie

*Označování potravin: směrnice 2000/13 a nařízení č. 1169/2011*

2. Směrnice 2000/13/ES[2] (dále jen „směrnice o označování potravin“) konsoliduje dřívější právní úpravu o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy[3]. Jejím účelem bylo stanovit obecná pravidla Evropské unie použitelná pro všechny potraviny uváděné na trh[4]. Pravidla specifické povahy, která se vztahují pouze na některé potraviny, měla být stanovena zvláštními právními předpisy upravujícími tyto výrobky[5]. Prvotním zřetelem jakékoli právní úpravy označování potravin měla být potřeba informovat a chránit spotřebitele[6]. Za nejvhodnější se považovalo používání podrobného označování, zejména uvádění přesných údajů o povaze a charakteristických znacích výrobků, tak, aby spotřebiteli byla umožněna volba s plnou znalostí faktů, neboť vytváří nejméně překážek volnému obchodu[7].

3. Článek 1 odst. 1 stanovil, že se směrnice o označování potravin týká mimo jiné označování potravin určených k tomu, aby byly v nezměněném stavu dodány konečnému spotřebiteli. Článek 1 odst. 2 rozšiřoval oblast působnosti směrnice na potraviny určené k zásobování restaurací, nemocnic, jídelen a dalších podobných zařízení společného stravování (společně definované ve směrnici jako „zařízení společného stravování“).

4. Článek 1 odst. 3 písm. a) vymezoval pojem „označení“ jako „slova, údaje, ochranné známky, obchodní značky, vyobrazení nebo symboly, které se vztahují k určité potravině a jsou uvedeny na obalu, dokladu, nápisu, etiketě, krčkové nebo rukávové etiketě, jimiž je potravina opatřena nebo jež se k potravině vztahují“. V článku 1 odst. 3 písm. b) bylo uvedeno, že „balenou potravinou“ se rozumí „prodejní jednotka v obchodní úpravě v nezměněném stavu určená konečnému spotřebiteli a zařízením společného stravování, která se skládá z potraviny a obalu, do něhož byla potravina vložena před uvedením do prodeje, a to bez ohledu na to, zda je potravina v obalu uzavřena zcela nebo pouze zčásti, avšak v každém případě takovým způsobem, že bez otevření nebo výměny obalu nelze vyměnit jeho obsah“.

5. Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) bodu i) nesmělo označení uvádět kupujícího v omyl, zejména pokud jde o charakteristiky potraviny, včetně původu. Článek 2 odst. 3 písm. a) stanovil, že se uvedené pravidlo použije i na obchodní úpravu potravin a zejména na tvar nebo vzhled potravin nebo jejich obalu, na použitý obalový materiál, na způsob, jakým jsou aranžovány, jakož i na prostředí, v němž jsou vystavovány.

6. Článek 3 odst. 1 stanovil, že „[v] souladu s články 4 až 17 a s výhradou odchylek v nich obsažených se při označování potravin uvádějí pouze [...] povinné údaje [uvedené v bodech 1 až 10]“[8]. Bod 8 uvedeného seznamu měl následující znění: „místo původu nebo provenience v těch případech, kdy by opomenutí tohoto údaje mohlo uvádět spotřebitele v omyl, pokud jde o skutečný původ nebo skutečnou provenienci potraviny“.

2 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. března 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy (Úř. věst. L 109, s. 29; Zvl. vyd. 15/05, s. 75), ve znění naposledy pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 596/2009 ze dne 18. června 2009 (Úř. věst. L 188, s. 14). Směrnice o označování potravin byla zrušena nařízením (EU) č. 1169/2011: viz body 11 až 23 tohoto stanoviska.

3 — Bod 1 odůvodnění.

4 — Bod 4 odůvodnění.

5 — Bod 5 odůvodnění.

6 — Bod 6 odůvodnění.

7 — Bod 8 odůvodnění.

8 — Viz rovněž bod 9 odůvodnění. Mezi ostatní údaje patřil název, pod nímž je výrobek prodáván (bod 1); seznam složek; (bod 2); množství určitých složek nebo skupin složek (bod 3); čisté množství (bod 4); datum minimální trvanlivosti nebo slova „spotřebujte do“ a příslušné datum (bod 5); zvláštní podmínky uchování a použití (bod 6); údaje o výrobci, balírně nebo prodejci (bod 7); návod k použití (bod 9); a (případně) skutečný obsah alkoholu (bod 10).

7. Podle čl. 4 odst. 2 mohly předpisy Evropské unie, které jsou použitelné pro určité potraviny, stanovit další povinné údaje kromě údajů uvedených v článku 3. Pokud takové unijní předpisy neexistovaly, mohly členské státy tyto údaje nicméně stanovit postupem podle článku 19[9].

8. Článek 13 odst. 1 písm. a) stanovil, že údaje stanovené v článku 3 a čl. 4 odst. 2 mají být uvedeny na obalu nebo na etiketě připevněné k obalu. Nehledě na uvedený požadavek a aniž by byly dotčeny předpisy Evropské unie o nominálních množstvích, čl. 13 odst. 1 písm. b) stanovil, že pokud jsou potraviny určené „konečnému spotřebiteli, avšak uváděné na trh ve fázi, která předchází prodeji konečnému uživateli a při které nedochází k prodeji zařízením společného stravování [první odrážka] [nebo] pro dodání zařízením společného stravování za účelem přípravy, zpracování, dělení nebo porcování [druhá odrážka] [...]“, mohly být dané údaje uvedeny pouze v obchodní dokumentaci příslušných potravin, pokud bylo zajištěno, že tyto dokumenty obsahující všechny vyznačované údaje jsou buď přiloženy k příslušným potravinám, nebo byly zaslány před dodáním zásilky nebo současně s ní[10].

9. Článek 13 odst. 4 stanovil podmínky, za kterých mohlo být uvedeno méně povinných informací. Konkrétně v případě „[...] obalů nebo nádob, jejichž největší plocha měří méně než 10 $cm^2$ [...]“ bylo nutné uvést pouze údaje uvedené v čl. 3 odst. 1 bodech 1, 4 a 5[11].

10. Článek 14 první pododstavec stanovil, že „[p]okud potraviny nabízené k prodeji konečnému spotřebiteli a zařízením společného stravování nejsou v hotovém balení nebo pokud jsou potraviny baleny v místě prodeje na požádání spotřebitele nebo baleny do hotového balení pro přímý prodej, stanoví členské státy pravidla pro uvádění údajů stanovených v článku 3 a v čl. 4 odst. 2“. Druhý pododstavec článku 14 stanovil, že členské státy nemusí vyžadovat uvádění těchto údajů nebo některých z nich, pokud je zajištěna dostatečná informovanost spotřebitele.

11. Nařízením (EU) č. 1169/2011[12] byla s účinností ke dni 13. prosince 2014 zrušena mimo jiné i směrnice o označování potravin[13].

12. Podle bodu 3 odůvodnění nařízení č. 1169/2011 je pro dosažení vysoké míry ochrany zdraví spotřebitelů a zaručení jejich práva na informace nezbytné, aby byli patřičně informováni o potravinách, které konzumují. V bodě 8 odůvodnění je uvedeno, že obecné požadavky na označování potravin jsou doplněny řadou ustanovení vztahujících se na všechny potraviny za určitých okolností anebo na určité skupiny potravin, a kromě toho existuje řada zvláštních pravidel vztahujících se na konkrétní potraviny. Podle bodu 17 odůvodnění by prvotním zřetelem při požadování povinných informací o potravinách mělo být zajištění možnosti spotřebitelů identifikovat určitou potravinu a vhodně ji použít a vybírat potraviny vyhovující jejich individuálním stravovacím potřebám. V bodě 20 odůvodnění je uvedeno, že právní předpisy o poskytování informací o potravinách by měly zakázat používání informací, které by uváděly spotřebitele v omyl, zejména pokud jde o charakteristiky potravin, jejich účinky nebo vlastnosti. Má-li tento zákaz být účinný, měl by se vztahovat také na obchodní úpravu potravin a na související reklamu. V bodě 22 odůvodnění je zmíněna nutnost vypracovat seznam všech povinných informací, které by měly být v zásadě uvedeny na všech potravinách určených pro konečného spotřebitele a pro zařízení společného stravování. Uvedený seznam by měl zachovat informace, které jsou již požadovány v rámci stávajících právních předpisů

9 — Podrobnosti uvedeného postupu nejsou v projednávané věci relevantní.

10 — Viz rovněž bod 15 odůvodnění.

11 — Uvedené údaje byly následující (pro připomenutí): název, pod nímž je výrobek prodáván (bod 1); u balených potravin čisté množství (bod 4); a datum minimální trvanlivosti nebo, u některých potravin, slova „spotřebujte do“ a příslušné datum (bod 5).

12 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice 2000/13, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004 (Úř. věst. L 304, s. 18).

13 — Viz body 6 a 11, čl. 53 odst. 1 a článek 55.

Unie, vzhledem k tomu, že jsou obecně považovány za cenné *acquis* ve vztahu k informování spotřebitelů. V bodě 32 odůvodnění je uvedeno, že ustanovení týkající se povinného označení původu byla vytvořena na základě „vertikálních přístupů“, jako v případě medu, a odkazuje se zde v tomto smyslu na směrnici Rady 2001/110/ES [14] (dále jen „směrnice o medu“).

13. Podle čl. 1 odst. 2 nařízení č. 1169/2011 „[...] [s]tanoví prostředky pro zajištění práva spotřebitelů na informace a postupy pro poskytování informací o potravinách [...]“. Článek 1 odst. 3 stanoví, že se nařízení vztahuje na „[...] provozovatele potravinářských podniků ve všech fázích potravinového řetězce, kde se jejich činnosti týkají poskytování informací o potravinách spotřebitelům“ a na „[...] všechny potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování a potravin určených k dodání do těchto zařízení“. Článek 1 odst. 4 stanoví, že se nařízení rovněž použije, aniž jsou dotčeny požadavky na označování stanovené ve zvláštních předpisech Evropské unie týkajících se určitých potravin.

14. „Uváděním na trh“ se rozumí „[...] držení potravin [...] za účelem prodeje, včetně nabízení k prodeji nebo jakékoli jiné formy převodu, zdarma nebo za úplatu, jakož i prodej, distribuce a další formy převodu jako takové“ [čl. 2 odst. 1 písm. a)] [15]. „Povinnými informacemi o potravinách“ se rozumí „[...] údaje, které musí být konečnému spotřebiteli poskytnuty na základě předpisů Unie“ [čl. 2 odst. 2 písm. c)]. Pojem „balená potravina“ („pre-packed food“) odpovídá pojmu „balená potravina“ („pre-packaged foodstuff“) vymezenému směrnicí o označování potravin: definice prvně jmenovaného pojmu v čl. 2 odst. 2 písm. e) nařízení je obdobná vymezení druhého z uvedených pojmů v čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice [ačkoli čl. 2 odst. 2 písm. e) používá v anglickém znění pro slova „potravina“ a „konečný spotřebitel“ výrazy „food“ a „final consumer“ namísto pojmů „foodstuff“ a „ultimate consumer“]. Pojem „balená potravina“ se nevztahuje na potraviny zabalené v místě prodeje na žádost spotřebitele ani na potraviny zabalené pro účely přímého prodeje [čl. 2 odst. 2 písm. e)]. Článek 2 odst. 3 stanoví, že země původu potraviny označuje původ potraviny stanovený v souladu s články 23 až 26 nařízení (EHS) č. 2913/92 [16].

15. Článek 3 odst. 1 stanoví, že „[p]oskytování informací o potravinách usiluje o vysokou úroveň ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů poskytnutím základu, který konečnému spotřebiteli umožní informovaný výběr potravin a jejich bezpečné použití [...]“

16. Základním požadavkem stanoveným v článku 6 je, že všechny potraviny určené k dodání konečnému spotřebiteli nebo do zařízení společného stravování musí být opatřeny informacemi o potravinách v souladu s tímto nařízením.

17. Článek 8 má název „Povinnosti“. Odstavec 6 uvedeného článku upravuje informace týkající se nezabalených potravin určených pro konečného spotřebitele. Pokud jde o zmíněnou kategorii potravin, zajistí provozovatelé potravinářských podniků v podnicích, které řídí, aby takové informace byly předány provozovateli potravinářského podniku, který potraviny přebírá, aby bylo možno poskytnout povinné informace o potravinách konečnému spotřebiteli, pokud to bude nutné.

18. Článek 9 odst. 1 písm. i) stanoví, že v případech, které určuje článek 26 [17] (v souladu s články 10 až 35 a s výhradou odchylek obsažených v kapitole IV, upravující povinné údaje o potravinách), musí být uvedena země původu nebo místo provenience.

14 — Směrnice Rady ze dne 20. prosince 2001 o medu (Úř. věst. L 10, s. 47; Zvl. vyd. 13/27, s. 179).

15 — Uvedená definice je obsažena v čl. 3 odst. 8 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (Úř. věst. L 31, s. 1; Zvl. vyd. 15/06, s. 463), na nějž čl. 2 odst. 1 písm. a) odkazuje.

16 — Nařízení Rady ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (Úř. věst. L 302, s. 1; Zvl. vyd. 02/04. s. 307), v platném znění. Články 23 až 26 se týkají nepreferenčního původu zboží.

17 — Viz bod 21 tohoto stanoviska.

19. Pokud jde o balené potraviny, čl. 12 odst. 2 vyžaduje, aby povinné informace o potravinách byly uvedeny přímo na obalu nebo na etiketě k němu připojené.

20. Článek 16 odst. 2 stanoví, že v případě obalů nebo nádob, jejichž největší plocha je menší než 10 $cm^2$, je povinné uvádět na obalu nebo etiketě pouze údaje stanovené v čl. 9 odst. 1 písm. a), c), e) a f)[18]. Údaje uvedené v čl. 9 odst. 1 písm. b)[19] se uvedou jinými prostředky nebo se poskytnou na žádost spotřebitele. V bodě 39 odůvodnění je vysvětleno, že účelem výjimky je předejít tomu, aby byli provozovatelé potravinářských podniků zbytečně zatěžováni, a že se daná výjimka uplatní, pokud není povinnost poskytovat tyto údaje stanovena jinými pravidly Unie.

21. Článek 26 obsahuje podrobná ustanovení týkající se mimo jiné uvádění země původu. Článek 26 odst. 1 stanoví, že se tento článek použije, aniž jsou dotčeny požadavky na označování stanovené ve zvláštních předpisech Unie. Podle čl. 26 odst. 2 písm. a) je uvedení země původu nebo místa provenience povinné „pokud by opomenutí tohoto údaje mohlo uvádět spotřebitele v omyl ohledně skutečné země původu nebo místa provenience potraviny, zejména pokud by informace připojená k potravině nebo etiketa jako celek jinak naznačovala, že potravina je z jiné země původu nebo místa provenience“[20].

22. Jsou-li potraviny nabízeny k prodeji konečnému spotřebiteli nebo zařízením společného stravování nebalené nebo jsou-li baleny v místě prodeje na žádost spotřebitele nebo baleny do hotového balení pro přímý prodej, čl. 44 odst. 1 stanoví, že a) poskytnutí údajů stanovených v čl. 9 odst. 1 písm. c) je povinné, a b) poskytnutí dalších údajů uvedených v článcích 9 a 10[21] není povinné, pokud členské státy nepřijmou vnitrostátní opatření vyžadující uvedení některých nebo všech těchto údajů nebo jejich částí. Podle čl. 44 odst. 2 mohou členské státy přijmout vnitrostátní opatření pro způsob poskytování údajů nebo jejich částí podle čl. 44 odst. 1, a případně pro způsob jejich vyjadřování a uvádění.

23. Článek 54 stanoví přechodná opatření. V článku 54 odst. 1 prvním pododstavci je stanoveno, že potraviny uvedené na trh nebo opatřené etiketou před 13. prosincem 2014, které nejsou v souladu s požadavky nařízení č. 1169/2011, smějí být uváděny na trh do vyčerpání zásob.

*Výroba a uvádění medu na trh: směrnice o medu*

24. Směrnice o medu je přepracovaným zněním směrnice 74/409/EHS[22] s cílem je zajistit, aby byly podmínky pro výrobu a uvádění medu na trh srozumitelnější, a dále aby byla daná směrnice uvedena do souladu s obecnými unijními právními předpisy o potravinách, mimo jiné s právními předpisy o označování[23]. V bodě 5 odůvodnění je uvedeno, že uplatňování obecných pravidel pro označování potravin stanovených směrnicí o označování potravin by mělo podléhat určitým podmínkám. Vzhledem k úzké souvislosti mezi jakostí medu a jeho původem je nezbytné, aby o nich (tedy o jakosti a původu medu) byly poskytnuty úplné informace, aby spotřebitel nebyl uveden v omyl stran jakosti výrobku. Zvláštní zájmy spotřebitele, pokud jde o geografické vlastnosti medu, a plná průhlednost v tomto ohledu vyžadují uvedení země původu (tedy země, v níž byl med sklizen) na etiketě.

25. Článek 1 stanoví, že se směrnice o medu vztahuje na výrobky definované v příloze I („Názvy, popisy a definice výrobků“). Tyto výrobky musí splňovat požadavky stanovené v příloze II („Vlastnosti složení medu“).

18 — Tedy název potraviny [písm. a)], některé látky nebo pomocné látky [písm. c)], čisté množství potraviny [písm. e)] a datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti [písm. f)].

19 — Tedy seznam složek.

20 — Viz rovněž bod 29 odůvodnění.

21 — Článek 10 se týká dalších povinných údajů u určitých druhů nebo skupin potravin a není v projednávané věci relevantní.

22 — Směrnice Rady ze dne 22. července 1974 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se medu (Úř. věst. L 221, s. 10).

23 — Bod 4 odůvodnění.

26. Článek 2 potvrzuje, že za podmínek stanovených směrnicí o medu se na výrobky definované v příloze I vztahuje směrnice o označování potravin. Podmínka stanovená v čl. 2 odst. 4 písm. a) je, že se „[z]emě původu, kde byl med sklizen, [...] uvede/uvedou na etiketě“. Článek 2 odst. 4 písm. a) rovněž stanoví, že „[...] pokud med pochází z více než jednoho členského státu nebo z více než jedné třetí země, lze názvy zemí původu nahradit podle potřeby [označením] ‚směs medů ze zemí EU‘, ‚směs medů ze zemí mimo EU‘, nebo ‚směs medů ze zemí EU a ze zemí mimo EU‘. Článek 2 odst. 4 písm. b) stanoví, že pro účely směrnice o označování potravin, a zejména článků 13, 14, 16 a 17 uvedené směrnice se podrobné údaje podle čl. 2 odst. 4 písm. a) směrnice o medu považují za údaje podle článku 3 směrnice o označování potravin.

27. Směrnice o medu byla změněna směrnicí 2014/63/EU [24], která vstoupila v platnost dne 23. června 2014, a tedy po uvedení dotčených jednotlivých porcovaných balení medu na trh. Článek 2 odst. 1 a odst. 2 směrnice 2014/63 stanoví, že členské státy budou používat právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s čl. 1 body 1, 2 a 6 („Změny“) a článkem 3 („Přechodná ustanovení“) směrnice 2014/63 do dne 24. června 2015. Podle článku 3 výrobky uvedené na trh či opatřené etiketami před 24. červnem 2015 v souladu se směrnicí o medu mohou být i nadále obchodovány až do vyčerpání zásob [25]. V každém případě, pokud jde o uvádění země původu, směrnice 2014/63 pouze upravuje směrnici o medu s ohledem na vstup Lisabonské smlouvy v platnost tím, že nahrazuje odkaz na „ES“ v čl. 2 odst. 4 písm. a) odkazem na „EU“ [26].

## Německé právo

28. Pojem „hotové balení“ je vymezen v § 42 odst. 1 Gesetz über das Inverkehrbringen und die Bereitstellung von Messgeräten auf dem Markt, ihre Verwendung und Eichung sowie über Fertigpackungen (zákona o uvedení na trh a poskytování měřicích přístrojů, jejich používání a kalibraci, jakož i o hotovém balení) ze dne 25. července 2013 jako obal v jakékoli formě, do něhož je výrobek vložen v nepřítomnosti kupujícího a který je uzavřen v nepřítomnosti kupujícího, a nelze tak změnit množství baleného výrobku bez otevření a zjevného poškození obalu. Vnitrostátní soud uvádí, že unijní i vnitrostátní právní úprava považují za základní prvek pojmů „hotové balení“ a „balená potravina“ prodejní jednotku.

29. Ustanovení § 1 odst. 1 Lebensmittel-Kennzeichnungsverordnung (vnitrostátního nařízení o označování potravin) [27] stanoví, že se uvedené nařízení vztahuje na označování balených potravin určených k dodání spotřebiteli. Pojem „spotřebitel“ zahrnuje i restaurace, hromadná stravovací zařízení a provozovatele živnosti, za předpokladu, že daná potravina je spotřebovávána v rámci jejich provozu.

30. Ustanovení § 3 odst. 4 Honigverordnung (vnitrostátního nařízení o medu) ze dne 16. ledna 2004, které podle vyjádření předkládajícího soudu odpovídá čl. 2 odst. 4 písm. a) směrnice o medu, stanoví, že kromě údajů upravených nařízením o označování potravin, musí označení výrobků uvedených v příloze 1 (která upravuje definice a názvy, pod nimiž může být med prodáván, a která se podle předkládajícího soudu vztahuje i na dotčený výrobek) obsahovat uvedení země nebo zemí, kde je med sklízen. U medu, který je sklízen v několika zemích původu, a v rozsahu, v němž je v těchto zemích med sklízen, zahrnují uvedená označení a) „směs medů ze zemí ES“, b) „směs medů ze zemí mimo ES“ a c) „směs medů ze zemí ES a ze zemí mimo ES“.

24 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. května 2014, kterou se mění směrnice Rady 2001/110/ES o medu (Úř. věst. L 164, s. 1).

25 — Článek 2 odst. 1 a body 11 a 12 odůvodnění.

26 — Viz čl. 1 odst. 1 a bod 6 odůvodnění.

27 — Předkládající soud se dovolá znění, které bylo zveřejněno dne 15. prosince 1999 (BGBl. 1999 I, s. 2464) a naposledy pozměněno § 2 nařízení ze dne 25. února 2014 (BGBl. 2014 I, s. 218).

31. Ustanovení § 3 odst. 3 věty první Lebensmittel-Kennzeichnungsverordnung (vnitrostátního nařízení o označování potravin) – které se (podle § 3 odst. 5 Honigverordnung) vztahuje také na informace, jež mají být uvedeny na etiketě podle § 3 odst. 4 Honigverordnung – stanoví, že dotčené údaje musí být uvedeny na obalu nebo na etiketě k němu připojené, v němčině a na viditelném místě tak, aby byly snadno viditelné, jasně čitelné, nesmazatelné a srozumitelné. Ustanovení § 4 odst. 3 Honigverordnung zakazuje uvádět na trh výrobky, které nesplňují kogentní požadavky § 3 odst. 4 Honigverordnung.

## Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

32. Mezi výrobky, které společnost Breitsamer uvádí na trh, patří také výrobek označený „Breitsamer Imkergold“. Jde o 120 jednotlivých porcovaných balení téhož medu po 20 g se zavařeným aluminiovým víčkem. Na etiketách ani obalech jednotlivých porcovaných balení není uvedena země původu medu. Všech 120 porcí je obsaženo v jediném kartonu. Etiketa na každém kartonu obsahuje nezbytné informace, včetně uvedení země původu medu.

33. Dne 30. října 2012 uložilo město Mnichov jednateli společnosti Breitsamer pokutu za to, že společnost uvedla na trh jednotlivá porcovaná balení medu, jejichž obal či etiketa neobsahovaly údaj o zemi původu medu. Dne 5. listopadu 2012 podala společnost Breitsamer k městu Mnichov správní stížnost proti uložené pokutě. Stejný den podala u Verwaltungsgericht München (Správní soud v Mnichově) správní žalobu na určení, že uvedení země původu není nutné, protože jednotlivá porcovaná balení nejsou určena k samostatnému prodeji na trhu, a nejedná se tedy o balené potraviny. Město Mnichov následně na žádost společnosti Breitsamer přerušilo jím vedené správní řízení. Dne 25. září 2013 Verwaltungsgericht München žalobu na určení podanou společností Breitsamer zamítl. Společnost se proti uvedenému rozsudku odvolala k předkládajícímu soudu.

34. Na základě výše uvedených skutečností žádá předkládající soud Soudní dvůr o zodpovězení následujících otázek:

„1) Jde v případě jednotlivých porcovaných balení medu, která jsou zabalena společně v jednom kartonu, který obsahuje všechny prvky označení včetně označení země původu, a která nejsou konečným spotřebitelům prodávána jako jednotlivá porcovaná balení, ani nejsou jednotlivě dodávána zařízením společného stravování, o ‚balenou potravinu‘ ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. b) [směrnice o označování potravin] a ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. e) nařízení č. 1169/2011, která podléhá příslušným povinnostem týkajícím se označování, anebo taková porcovaná balení medu nepodléhají povinnostem týkajícím se označování stanoveným pro balené potraviny, jelikož nejsou nabízena k prodeji jako prodejní jednotka?

2) Bude odpověď na první otázku jiná, pokud jsou tato jednotlivá porcovaná balení v hromadných stravovacích zařízeních dodávána nejen v rámci připravených pokrmů, za které se platí jako za celek, ale jsou prodávána také jednotlivě?“

35. Společnosti Breitsamer, Landesanwaltschaft Bayern (Bavorské státní zastupitelství, Německo), město Mnichov a Evropská komise předložily písemná vyjádření a přednesly ústní vyjádření na jednání konaném dne 28. ledna 2016.

## Posouzení

### *Úvodní poznámky*

36. Podstatou obou otázek předkládajícího soudu je, zda unijní právní předpisy stanoví povinnost uvádět zemi původu medu na jednotlivých porcovaných baleních medu, která jsou balena a prodávána společně v kartonech zařízením společného stravování, a jež jsou následně buď prodávána samostatně konečnému spotřebiteli medu, nebo jsou mu dodávána jako součást kupovaného pokrmu. Na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a předložených písemných vyjádření mi ani navzdory formulaci první otázky není jasné, zda jednotlivá porcovaná balení medu dotčená ve věci v původním řízení nakonec byla (a nadále jsou) samostatně prodávána konečným spotřebitelům. V každém případě se jedná o skutkovou otázku, kterou musí rozhodnout příslušný vnitrostátní soud. Kromě toho pro mou analýzu obou předběžných otázek není podstatné, zda dotčené skutkové okolnosti spadají pod první či druhou otázku; mám za to, že odpověď na každou z těchto otázek musí přihlížet ke skutkovým východiskům druhé z nich.

37. Předkládající soud žádá o výklad požadavků na označování medu podle směrnice o označování potravin i podle nařízení č. 1169/2011. Je nesporné, že v době uložení napadené pokuty byla použitelná směrnice o označování potravin [28]. Relevantní pro výsledek řízení o správní stížnosti společnosti Breitsamer proto bude tato směrnice, a nikoli nařízení č. 1169/2011 [29]. Žalobou, jíž bylo zahájeno soudní řízení, v jehož rámci byla podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v projednávané věci, se však společnost Breitsamer domáhá určení, že se na uvádění jednotlivých porcovaných balení medu *dohromady v jednom kartonu* nevztahuje povinnost uvádět zemi původu na každém jednotlivém porcovaném balení. Předkládající soud uvádí, že společnost Breitsamer hodlá i nadále tuto praxi používat (je-li k tomu oprávněna, jak se domnívám). Ode dne 13. prosince 2014 se na činnost společnosti Breitsamer vztahuje nařízení č. 1169/2011 (včetně jeho přechodných ustanovení [30]). Budu se tedy předběžnými otázkami zabývat jak podle směrnice o označování potravin, tak podle nařízení č. 1169/2011.

### *Směrnice o medu a směrnice o označování potravin*

38. Předkládající soud vysvětluje, že dotčený med spadá pod přílohu I směrnice o medu [31]. Na daný med se za určitých podmínek vztahuje i směrnice o označování potravin [32]. Obě směrnice se tedy uplatní společně i přesto, že směrnice o medu stanoví konkrétnější pravidla použitelná v případech podléhajících oběma směrnicím.

39. Směrnice o medu sama o sobě otázky kladené předkládajícím soudem neřeší. Uvedená směrnice sice stanoví povinnost uvádět na etiketě zemi či země původu medu a stanoví také, jaké údaje je třeba uvést [33], avšak neurčuje, na které konkrétní výrobky či ve které fázi dodavatelského řetězce musí být taková etiketa připojena. Stanovila takové podrobné požadavky směrnice o označování potravin v rozsahu, v němž byla použitelná horizontálně na všechny potraviny uváděné na trh [34]?

40. Mám za to, že tomu tak bylo.

28 — Směrnice o označování potravin byla s účinností ode dne 13. prosince 2014 zrušena: viz čl. 53 odst. 1 nařízení č. 1169/2011.

29 — Viz bod 33 tohoto stanoviska.

30 — Viz zejména čl. 54 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 1169/2011.

31 — Viz článek 1 směrnice o medu.

32 — Viz článek 2 směrnice o medu. Viz rovněž čl. 4 odst. 2 směrnice o označování potravin.

33 — Viz čl. 2 odst. 4 písm. a) směrnice o medu.

34 — Viz bod 4 odůvodnění směrnice o označování potravin.

41. Směrnice o označování potravin se týkala označování potravin „určených k tomu, aby byly v nezměněném stavu dodány konečnému spotřebiteli“ a potravin „určených k dodání do [zařízení společného stravování]“ [35]. Požadavky na označování se lišily v závislosti na tom, zda se jednalo o balené, či nebalené potraviny. Pokud byly potraviny baleny před prodejem, uplatnily se určité povinné požadavky na označování [36]. V případě, že nebyly v hotovém balení, byly baleny v místě prodeje na požádání spotřebitele nebo byly baleny do hotového balení pro přímý prodej, měly členské státy stanovit podrobná pravidla pro uvádění údajů stanovených v článku 3 a čl. 4 odst. 2 a zároveň nemusely vyžadovat uvádění těchto údajů nebo některých z nich, pokud byla zajištěna dostatečná informovanost spotřebitele [37].

42. Z výše uvedeného vyplývá, že pokud dotčená porcovaná balení medu byla balenými potravinami, bylo nutné zásadně uvádět na jejich obalu nebo etiketě „místo původu nebo provenience v těch případech, kdy by opomenutí tohoto údaje mohlo uvádět spotřebitele v omyl, pokud jde o skutečný původ nebo skutečnou provenienci potraviny“ [38]. Ačkoli z čl. 3 odst. 1 bodu 8 směrnice o označování potravin tedy vyplývala v zásadě podmíněná povaha uvedeného požadavku, mám za to, že daná podmínka byla automaticky splněna v případech, kdy byl dotčenou potravinou med. Normotvůrce totiž ve směrnici o medu výslovně uvedl, že je nezbytné, aby byly poskytnuty úplné informace o původu medu, aby spotřebitel nebyl uveden v omyl stran jakosti výrobku (jež je úzce spojena s jeho původem) [39]. Podle směrnice o medu je tedy povinnost uvádět původ na etiketě v zásadě nepodmíněná [40].

43. Je nesporné, že dotčená jednotlivá porcovaná balení medu spadají pod druhou a třetí část vymezení pojmu „balený“ med v rámci směrnice o označování potravin [41]. Med je patrně balen do malé nádoby, která je uzavřena aluminiovým víčkem, ke změně jejího obsahu je nutné víčko otevřít a med je takto balen předtím, než je nabízen k prodeji (jednotlivě nebo jako součást kartonu obsahujícího jednotlivá porcovaná balení). Med byl takto balen vždy, když kterákoli z dotčených jednotlivých porcí medu vstoupila do fáze dodavatelského řetězce, kde mělo dojít k jeho konzumaci. V předchozí fázi byl balený med umístěn společně s dalšími obdobnými jednotlivými porcovanými baleními do kartonu.

44. Hlavním předmětem sporu mezi zúčastněnými subjekty je otázka, zda v případě, kdy je jednotlivé porcované balení medu dodáváno zařízením společného stravování konečnému spotřebiteli v rámci koupě pokrmu tímto spotřebitelem, musí být dané balení odpovídajícím způsobem označeno, včetně uvedení země původu medu. Toto je předmětem první otázky položené předkládajícím soudem. Společnost Breitsamer a Komise argumentují tím, že se na taková jednotlivá porcovaná balení nevztahuje definice pojmu „balená potravina“; bavorské státní zastupitelství a město Mnichov tvrdí opak.

45. Souhlasím s posledně uvedeným názorem.

46. Je pravda, že některé části textu některých jazykových verzí čl. 1 odst. 3 písm. b) a jiných ustanovení směrnice o označování potravin mohou samy o sobě podporovat užší výklad, konkrétně že „prodejní jednotk[u] [či prodejní jednotky] v obchodní úpravě v nezměněném stavu určené konečnému spotřebiteli“ představují pouze jednotlivá porcovaná balení připravovaná za účelem prodeje spotřebiteli, a jen taková balení je tedy třeba považovat za „balené potraviny“.

35 — Článek 1 odst. 1 a 2 směrnice o označování potravin.

36 — Článek 2, čl. 4 odst. 2 a čl. 13 odst. 1 písm. a) směrnice o označování potravin.

37 — Článek 14 směrnice o označování potravin.

38 — Článek 1 odst. 3 písm. b), čl. 3 odst. 1 bod 8 a čl. 13 odst. 1 písm. a) směrnice o označování potravin.

39 — Viz bod 5 odůvodnění směrnice o medu.

40 — Článek 2 odst. 4 písm. a) směrnice o medu.

41 — Článek 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin.

47. Zatímco některé jazykové verze čl. 1 odst. 3 písm. b) používají neutrální výraz odpovídající anglickému „single item“ („jednotka“) (například anglická a polská verze), jiné jazykové verze (včetně němčiny, španělštiny, francouzštiny, nizozemštiny a italštiny) používají pojem, který lze do anglického jazyka přeložit jako „sales item“ („prodejní jednotka“). Posledně uvedený pojem odpovídá rovněž významu, který pojmu „single item“ přikládala pracovní skupina (sestávající z odborníků z členských států) vytvořená generálním ředitelstvím Komise pro zdraví a ochranu spotřebitele. Tato pracovní skupina v rámci neformálního dokumentu uvedla, že „... za prodejní jednotky se nepovažují potraviny v porcovaných kelímcích (např. džem, med, hořčice), které se v zařízeních společného stravování podávají hostům jako součást pokrmu“ [42] a takové potraviny tedy nespadají do oblasti působnosti čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin. Je-li pojem „single item“ vykládán tímto způsobem, je oblast působnosti čl. 1 odst. 3 písm. b) omezena pouze na jednotky potravin (tj. jednotlivé potraviny), které jsou baleny před jejich prodejem a takto jsou nabízeny k prodeji konečnému spotřebiteli, tedy spotřebiteli v konečné fázi dodavatelského řetězce, který se poté může rozhodnout, zda dotčenou potravinu koupí a následně ji spotřebuje.

48. Na podporu úzkého výkladu lze rovněž uvést, že normotvůrce měl při stanovení požadavků na označování potravin, které *nejsou* balené ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. b), v článku 14 na mysli potraviny určené k prodeji, konkrétně „potraviny nabízen[é] k prodeji konečnému spotřebiteli“, „potraviny [...] balen[é] v místě prodeje“ (tedy nikoli před tím, než jsou nabízeny k prodeji) a potraviny balené „do hotového balení pro přímý prodej“. Jiné části směrnice o označování potravin rovněž odkazují na „kupujícího“, a nikoli na „spotřebitele“ [43]. Kromě toho čl. 5 odst. 1 sice upravoval název, pod kterým je potravina „prodávána“, směrnice však neobsahovala žádné ustanovení ohledně názvu, pod nímž jsou potraviny dodávány spotřebiteli, ani nestanovila použitelnost čl. 5 odst. 1 v takových případech.

49. V dotčené právní úpravě bylo navíc stanoveno, že na vnějším obale mohou být ve fázích *předcházejících* prodeji konečnému spotřebiteli výjimečně uvedeny pouze údaje týkající se základních součástí [44]. Byla-li tedy taková potravina uváděna na trh ve fázi *předcházející prodeji* konečnému spotřebiteli a nedocházelo-li v této fázi k prodeji zařízení společného stravování, *nebylo* nutné uvádět na obalu nebo na etiketě připevněné k obalu původ dané potraviny. Článek 13 odst. 1 písm. b) stanovil, že v takovém případě postačuje uvést takové údaje pouze v obchodní dokumentaci (s výhradou určitých podmínek). Ve fázích dodavatelského řetězce předcházejících prodeji konečnému spotřebiteli nebo zařízení společného stravování se tedy čl. 13 odst. 1 písm. a) nevztahoval na výrobky, které by jinak byly považována za potraviny ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. b). [Mám však za to, že ačkoli výše uvedené potvrzuje, že se čl. 13 odst. 1 písm. a) skutečně vztahoval přinejmenším na jednotlivá porcovaná balení medu prodávaná samostatně konečnému spotřebiteli nebo zařízení společného stravování [45], neznamená to nutně, že se čl. 13 odst. 1 písm. a) nevztahoval na potraviny – takové, jaké jsou dotčeny v projednávané věci – v dalších fázích dodavatelského řetězce.]

50. Konečně přinejmenším anglické znění původní směrnice o označování potravin (směrnice 79/112/EHS) stanovilo, že její oblast působnosti je omezena na potraviny *určené k prodeji* konečnému spotřebiteli [46]. I tato skutečnost by mohla hovořit ve prospěch úzkého výkladu.

42 — „Otázky a odpovědi k uplatňování nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům“. V uvedeném dokumentu jsou zodpovězeny některé otázky ohledně použití nařízení č. 1169/2011 (pojem „balená potravina“ je zde vymezen stejným způsobem jako v čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin; viz body 14 a 71 tohoto stanoviska). Na titulní straně je potvrzeno, že „[...] dokument nemá žádnou právní váhu a v případě sporu přísluší výklad práva Soudnímu dvoru Evropské unie“. Anglická verze uvedeného dokumentu je k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/food/safety/docs/labelling_legislation_qanda_application_reg1169-2011_en.pdf.

43 — Například viz čl. 2 odst. 1 písm. a) a čl. 14 druhý pododstavec směrnice o označování potravin.

44 — Článek 13 odst. 1 písm. b) a bod 15 odůvodnění směrnice o označování potravin.

45 — Na tomto místě považuji za vhodné zmínit, že podle mého názoru nelze mít za to, že by zařízení společného stravování zpravidla kupovalo jednotlivá porcovaná balení medu prodávaná samostatně. Lze spíše předpokládat, že by pořizovalo „hromadná balení“ obsahující větší množství jednotlivých porcovaných balení medu, jež jsou v této formě prodávána dohromady se slevou na jednotku.

46 — Pátý bod odůvodnění směrnice ze dne 18. prosince 1978 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli, jejich obchodní úpravy a související reklamy (Úř. věst. 1979, L 33, s. 1).

51. Mám za to, že uvedené argumenty ve skutečnosti podporují závěr, že se definice uvedená v čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin vztahuje přinejmenším na taková jednotlivá porcovaná balení medu, jaká jsou dotčena v projednávané věci, jsou-li prodávána samostatně (druhá předběžná otázka). Uvedený závěr podle mého názoru potvrzují obecně i ostatní části čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin, stejně jako cíle a obecná systematika směrnice, a první předběžná otázka tedy musí být zodpovězena kladně.

52. Skutečnost, že některé jazykové verze čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin používají pojem odpovídající anglickému „sales item“ („prodejní jednotka“), a nikoli „single item“ („jednotka“), nemůže být v tomto směru rozhodující. Je prokázáno, že nezbytnost jednotného použití, a tím i jednotného výkladu aktu Evropské unie vyžaduje, aby byl vykládán s ohledem jak na skutečnou vůli jeho původce, tak na cíl jím sledovaný ve světle zejména všech jazykových verzí [47]. V případě rozdílů mezi těmito jazykovými zněními musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž část tvoří [48].

53. Podle směrnice o označování potravin byla balenou potravinou prodejní jednotka (v anglickém znění „single item“), která byla v této *obchodní úpravě* určena konečnému spotřebiteli. Uvedené znění odpovídá rozumné úvaze. Ve spojení s čl. 1 odst. 1, který vymezoval obecnou oblast působnosti směrnice o označování potravin, je zjevné, že první část čl. 1 odst. 3 písm. b) je třeba vykládat v tom smyslu, že upravuje (druh) „dodání“ potraviny konečnému spotřebiteli. Tím by bylo jednak dodání jednotlivě balené potraviny za účelem jejího nabídnutí k prodeji konečnému spotřebiteli a jednak dodání takové jednotlivě balené potraviny konečnému spotřebiteli v rámci kupovaného pokrmu. Současně ačkoli z definice pojmu „balená potravina“ v čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin vyplývalo, že daná potravina musí být balena před jejím prodejem, mohlo se jednat o prodej konečnému spotřebiteli nebo zařízení společného stravování. Potravina musela být balena takovým způsobem, aby mohla být takto prodána; uvedená část zmíněné definice nestanovila, že se musí jednat o prodej konečnému spotřebiteli. Potravina tedy mohla být balena před svým prodejem – buď ve formě samostatné jednotky, nebo v rámci většího celku – zařízení společného stravování a následně předložena konečnému spotřebiteli na konci dodavatelského řetězce ve formě jednotlivě balené potraviny v rámci kupovaného pokrmu.

54. Uvedený výklad výrazu „prodejní jednotka v obchodní úpravě v nezměněném stavu“ zajišťuje jednotný význam všech jazykových verzí čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin. Zaručuje na jedné straně, že slova „v obchodní úpravě“ nebudou vykládána pouze ve smyslu „prodej“, a zároveň brání tomu, aby bylo slovo „prodej“ v některých jazykových verzích zbaveno smyslu. Tato skutečnost souvisí s existencí protiplnění ze strany spotřebitele, který si kupuje daný pokrm. Cena hrazená za daný pokrm zahrnuje veškeré výrobky a služby nezbytné pro dodání daného pokrmu. Její součástí je tak plnění za různé součásti daného pokrmu, včetně případně takových jednotlivých porcovaných balení medu, jaká jsou dotčena v původním řízení.

55. Výklad, který navrhuji, rovněž přispívá k dosažení cílů směrnice o označování potravin.

56. Účelem směrnice o označování potravin bylo bránit omezením volného pohybu výrobků a vytváření nerovných podmínek pro hospodářskou soutěž, a rovněž stanovit obecná pravidla použitelná pro všechny potraviny uváděné na trh [49]. Mám za to, že k takovým omezením mohlo docházet, dokud byla (balená) potravina na trhu a způsobilá k převodu, a to i v poslední fázi dodavatelského řetězce, kdy byla dodávána spotřebiteli v rámci pokrmu (což zpravidla zahrnuje dodání služeb i výrobků [50]). Dokud tedy byla (balená) potravina na trhu, existoval zájem na sblížení právních

47 — Například viz rozsudek Internetportal und Marketing, C-569/08, EU:C:2010:311, bod 35 a citovaná judikatura.

48 — Například viz rozsudek M a další, C-340/08, EU:C:2010:232, bod 44 a citovaná judikatura.

49 — Body 2 a 4 odůvodnění směrnice o označování potravin.

50 — Pro ilustraci různých služeb a výrobků, jež jsou předmětem takových plnění, viz (v rámci daně z přidané hodnoty) rozsudek Bog a další, spojené věci C-497/09, C-499/09, C-501/09 a C-502/09, EU:C:2011:135, body 64 až 81.

předpisů členských států týkajících se označení takového výrobku. V situaci popsané v první otázce byla balená potravina nabídnuta k prodeji naposledy v okamžiku, kdy byla pořízena zařízením společného stravování. Tento poslední prodej však – podle mého názoru – nevedl ke stažení potraviny z trhu [51]. Naopak: její následné dodání (v rámci koupě pokrmu spotřebitelem) spotřebiteli tvořilo určitou formu dodání za protiplnění a tedy formu uvedení výrobku na trh. Komise vyjádřila na jednání svůj souhlas s posledně uvedeným argumentem (i přes své stanovisko k první otázce).

57. Směrnice o označování potravin řešila rovněž potřebu informovat a chránit spotřebitele tím [52], že mu zajišťovala informace (včetně země původu potraviny) umožňující vybírat potravinu s plnou znalostí věcí, které jsou pro takovou volbu považovány za relevantní. Podrobné označení bylo přitom považováno za užitečný nástroj, protože se jím vytvářelo nejméně překážek volnému obchodu [53].

58. Potraviny jsou kupovány především za účelem jejich konzumace. Zájem spotřebitele na konci dodavatelského řetězce na získání povinných i jiných informací o potravině má stejnou relevanci u obou rozhodnutí (tedy o koupi a o konzumaci potraviny). Tento zájem nepřestává být relevantní jen proto, že se v tomto případě rozhoduje pouze, zda bude určitou potravinu konzumovat v rámci koupeného pokrmu (jde o situaci, která je předmětem první otázky), či nikoli. Jeho zájem na úplné transparentnosti, pokud jde o zásadní charakteristiky potraviny, se zde ve skutečnosti patrně příliš neliší od případu, kdy má možnost takovou potravinu koupit (nebo nekoupit) samostatně za účelem její konzumace.

59. Uvádím konečně, že na můj výklad čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin není důvodem k tomu, aby plnění uvedené směrnice bylo více zatěžující nebo případně v praxi nemožné. Ve skutečnosti do určité míry předchází nutnosti vytvářet dvě různé produktové řady. Je pravda, že při úzkém výkladu čl. 1 odst. 3 písm. b) se mohli výrobci rozhodnout pro vyšší úroveň ochrany spotřebitele tím, že označí všechna jednotlivá porcovaná balení povinnými údaji bez ohledu na to, zda byla určena jednotlivým spotřebitelům, kteří si koupili samostatně jednotlivé porcované balení. Výrobci se však zároveň mohli namísto výše uvedené možnosti rozhodnout pro vytvoření dvojí produktové řady (jedné obsahující porce s nezbytnými informacemi uvedenými na etiketě a druhé obsahující stejné porce bez takových informací) [54], přičemž v každém případě by bylo patrně nutné druhý ze jmenovaných výrobků opatřit etiketou (například „není určeno k prodeji“ [55]), a rozlišit tak navzájem dodávky obou kategorií výrobků. Za takových okolností by náklady na splnění daných pravidel vznikaly v jiných fázích dodavatelského řetězce a jejich účelem by bylo rozlišení obou produktových řad.

60. Mám tedy za to, že jednotlivá porcovaná balení medu sestávající z medu stáčeného (před nabídkou jeho prodeje) do nádoby uzavřené aluminiovým víčkem, které je nutné před jakoukoli změnou obsahu otevřít, jež jsou balena a prodávána společně zařízením společného stravování v kartonu, na jehož etiketě je uvedena země původu medu, jsou „balenými potravinami“ ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin. Je tomu tak i v případě, kdy jsou jednotlivá porcovaná balení medu dodávána konečnému spotřebiteli jako součást kupovaného pokrmu, namísto jejich prodeje konečnému spotřebiteli ve formě jednotlivých porcovaných balení nebo jejich jednotlivého dodání zařízením společného stravování.

51 — Znovu není pravděpodobné, že by zařízení společného stravování, které potřebuje k výrobě hotového jídla (například koláče) velké množství medu, koupilo karton se 120 jednotlivými porcovanými baleními a posléze otevřelo každé z těchto balení, namísto toho, aby pro tyto účely zakoupilo velkou nádobu s medem. Hospodářským důvodem pro pořízení kartonu obsahujícího 120 jednotlivých porcovaných balení bude spíše skutečnost, že zařízení společného stravování tak ušetří na pracovní síle, která by musela med porcovat. Jednotlivá porcovaná balení jsou navíc konečnému spotřebiteli poskytována v nezměněné podobě.

52 — Viz bod 6 odůvodnění směrnice o označování potravin.

53 — Viz bod 8 odůvodnění směrnice o označování potravin.

54 — Takové rozhodnutí by mohlo být (například) přijato ve spojení s obchodním rozhodnutím plnit porcovaná balení v obou produktových řadách medem z různých zdrojů a případně různé jakosti či hodnoty.

55 — Velká část diskuse vedené na jednání byla skutečně zaměřena na nutnost použít takovou etiketu, aby bylo možno využít svobody nepřipojit ještě další etiketu s uvedením země původu potraviny.

61. Z výše uvedeného vyplývá, že s výhradou jakýchkoli použitelných výjimek je nutné na etiketě či obalu takových jednotlivých porcovaných balení uvádět zemi či země původu medu.

62. Mám za to, že z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nevyplývá možnost použití jakékoli takové výjimky.

63. Okolnosti popsané předkládajícím soudem nezahrnují hotově balené porce medu ve fázi dodavatelského řetězce předcházející prodeji konečnému spotřebiteli, která (zatím) nezahrnovala zařízení společného stravování. Tato zařízení společného stravování, jimž by byly takové porce dodávány, ani nevyužívala jejich obsah pro některý z účelů popsaných v čl. 13 odst. 1 písm. b) (tedy *jiných* účelů, než dodání takové porce konečnému spotřebiteli). Nevidím tedy žádný důvod pro použití čl. 13 odst. 1 písm. b).

64. Komise ve svém písemném vyjádření uvedla, že otázka, zda jsou dotčená jednotlivá porcovaná balení medu „baleným medem“, nemusí být vůbec relevantní, protože čl. 13 odst. 4 směrnice o označování potravin nevyžadoval uvádění původu potraviny na obalech či nádobách, jejichž největší plocha činí méně než 10 $cm^2$ (dále jen „velmi malé nádoby“).

65. Předkládající soud tuto výjimku nezmiňuje. Neučinil v tomto směru ani žádná relevantní skutková zjištění. Na jednání však se však hlavní účastníci na základě otázky položené Soudním dvorem shodli, že uvedená výjimka nemůže být použitelná, protože nádoby, které společnost Breitsamer používala pro svá jednotlivá porcovaná balení medu, byly větší než velmi malé nádoby. S ohledem na výše uvedené se budu jen velmi stručně zabývat vzájemným vztahem mezi čl. 2 odst. 4 směrnice o medu a čl. 13 odst. 4 směrnice o označování potravin.

66. Na první pohled by se mohlo zdát, že směrnici o označování potravin nelze vykládat v tom smyslu, že stanoví povinnost uvádět zemi původu na jednotlivých porcovaných baleních dodávaných ve velmi malých nádobách, a to bez ohledu na okolnosti, za nichž jsou prodávána nebo dodávána konečnému spotřebiteli, a tedy bez ohledu na vymezení pojmu „balená potravina“. Takový výklad předpokládá, že čl. 13 odst. 4 lze použít ve spojení se směrnicí o medu, která neobsahuje žádnou výjimku z povinnosti uvádět zemi původu. Směrnice o označování potravin se vztahuje na med za podmínek stanovených směrnicí o medu (jejím článkem 2)[56]. Povinnosti stanovené oběma směrnicemi tak byly použitelné souběžně s výhradou konkrétnějších ustanovení směrnice o medu. Článek 2 odst. 4 písm. a) posledně jmenované směrnice přitom stanoví, patrně v absolutním smyslu slova, povinnost uvést na etiketě zemi či země původu, kde byl med sklizen.

67. Článek 2 odst. 4 písm. a) směrnice o medu neupřesňuje, ke kterým výrobkům (z medu) musí být taková etiketa (s požadovanými informacemi) připojena[57]. Článek 2 odst. 4 písm. b) potvrzuje, že uvedená otázka podléhá povinnostem stanoveným směrnicí o označování potravin (včetně článku 13 směrnice), *aniž* je jejich použití podmíněno nepoužitelností čl. 13 odst. 4 směrnice o označování potravin. Z výše uvedeného vyplývá (i když dost komplikovaně), že výjimka stanovená v čl. 13 odst. 4 směrnice o označování potravin, která vyjadřuje srozumění unijního zákonodárce s tím, že na velmi malých nádobách nelze uvádět větší rozsah informací (bez ohledu na to, jakou potravinu obsahují), byla v zásadě použitelná.

*Směrnice o medu a nařízení č. 1169/2011*

68. Budou odpovědi na obě otázky odlišné, bude-li směrnice o medu vykládána ve spojení s nařízením č. 1169/2011?

56 — Viz bod 5 odůvodnění směrnice o medu.

57 — Viz bod 39 tohoto stanoviska.

69. Mám za to, že nikoli.

70. Nařízení č. 1169/2011 má nyní obdobný vztah ke směrnici o medu a použije se společně s uvedenou směrnicí obdobně, jako tomu bylo u směrnice o označování potravin. Stanoví pravidla použitelná pro všechny potraviny, včetně pravidel o povinnosti uvádět na obalu nebo na etiketě k němu připojené zemi původu [58], jež jsou pak doplněna zvláštními pravidly pro konkrétní potraviny [59]. Jeho použitím tak nejsou dotčeny požadavky na označování stanovené v takových jiných předpisech [60].

71. Znění nařízení č. 1169/2011, které vymezuje pojem „balená potravina“ stejným způsobem, jakým tento pojem vymezoval čl. 1 odst. 3 písm. b) směrnice o označování potravin [61], jako celek nicméně dále podporuje kladnou odpověď na první otázku. Hlavním cílem nařízení č. 1169/2011 je zajistit, aby byli koneční spotřebitelé patřičně informováni o *potravinách, které konzumují*, a měli možnost identifikovat určitou potravinu a vhodně ji *použít* a vybírat potraviny vyhovující jejich individuálním stravovacím potřebám [62]. Použije se na potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování [63]. Všechny potraviny určené k dodání konečnému spotřebiteli musí být opatřeny informacemi o potravinách v souladu s tímto nařízením [64]. Na rozdíl od směrnice o označování potravin navíc nařízení č. 1169/2011 vymezuje pojem „uvádění na trh“ [65]. Uvedená definice nezahrnuje jen prodej potravin, ale rovněž jiné formy převodu a distribuce. Zatímco konečně čl. 8 odst. 6 stanoví povinnost provozovatelů potravinářských podniků zajistit, aby bylo možné poskytnout povinné informace o potravinách konečnému spotřebiteli, pokud to bude nutné, uvedené ustanovení zároveň předpokládá, že dané potraviny *nejsou* balené. Nemohu tedy přijmout argument, že potravina nemá být považována za „balenou potravinu“, protože je provozovatel potravinářského podniku povinen zajistit, aby byly povinné informace o potravinách poskytnuty konečnému spotřebiteli.

72. Mám za to, že nařízení č. 1169/2011 tak potvrzuje, že na obalu či etiketě jednotlivých porcovaných balení medu, včetně těch, která jsou dodávána spotřebiteli jako součást kupovaného pokrmu, musí být obvykle uvedena země původu medu. Nařízení č. 1169/2011 však, stejně jako směrnice o označování potravin, nestanoví povinnost uvádět zemi původu na potravinách balených do velmi malých nádob. Uvedená výjimka je v čl. 16 odst. 2 nařízení č. 1169/2011 vyjádřena takřka totožně jako dříve v čl. 13 odst. 4 směrnice o označování potravin. Ačkoli je výčet povinných informací podle uvedeného nařízení o něco delší, čl. 16 odst. 2 nestanoví povinnost uvádět zemi původu [tedy položku pod písmenem i) v čl. 9 odst. 1] na takovém balení či nádobách. Výjimka týkající se velmi malých nádob se tedy i nadále použije pro med balený do takových nádob.

## Závěry

73. Ve světle všech výše uvedených úvah mám za to, že by Soudní dvůr měl odpovědět na předběžné otázky Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Bavorský správní soud, Německo) takto:

„Jednotlivá porcovaná balení medu sestávající z medu zabaleného (než bude nabídnut k prodeji) do nádoby o velikosti větší než 10 $cm^2$ uzavřené aluminiovým víčkem, které je nutné před jakoukoli změnou obsahu otevřít, jež jsou balena a prodávána společně zařízením společného stravování v kartonu, na jehož etiketě je uvedena země původu medu, jsou ‚balenými potravinami‘ ve smyslu čl. 1

58 — Viz čl. 9 odst. 1 písm. i), čl. 12 odst. 2 a článek 26 nařízení č. 1169/2011.

59 — Viz zejména body 6, 8 a 22 odůvodnění nařízení č 1169/2011.

60 — Článek 1 odst. 4 nařízení č. 1169/2011. Viz rovněž bod 32 odůvodnění.

61 — Článek 2 odst. 2 písm. e) nařízení č. 1169/2011.

62 — Viz body 3 a 17 odůvodnění a čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1169/2011.

63 — Článek 1 odst. 3 a bod 22 odůvodnění nařízení č. 1169/2011.

64 — Článek 6 nařízení č. 1169/2011.

65 — Článek 2 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1169/2011.

odst. 3 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES ze dne 20. března 2000 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy, ve znění naposledy pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 596/2009 ze dne 18. června 2009 a ‚balenými potravinami' ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. e) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. Je tomu tak i v případě, kdy jsou taková jednotlivá porcovaná balení medu dodávána nebo prodávána konečnému spotřebiteli jako součást kupovaného pokrmu namísto jejich prodeje konečným spotřebitelům ve formě jednotlivých porcovaných balení nebo jejich jednotlivého dodání zařízením společného stravování. S výhradou jakýchkoli použitelných výjimek je tedy na etiketách či obalech takových jednotlivých porcovaných balení nutné uvádět zemi či země původu medu v souladu s čl. 2 odst. 4 písm. a) směrnice Rady 2001/110/ES ze dne 20. prosince 2001 o medu, čl. 1 odst. 3 písm. b), čl. 3 odst. 1 bodem 8 a čl. 13 odst. 1 směrnice 2000/13 a čl. 2 odst. 2 písm. e), čl. 9 odst. 1 písm. i), čl. 12 odst. 2 a čl. 26 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1169/2011."